

Verslag van mijn ervaringen in het

concentratie - kamp Vught

van 6/7-44 tot + 5/9-44.

Op 6 Juli 1944 werd ik met een aantal andere gevangenen overgebracht van de gevangenis "Amstelvaense weg" naar het concentratie - kamp Vught.

Ik weet dit zo precies omdat ik op 6 Juli jarig ben.

Op dit transport zaten ook

• Yep Eppothrand - een Belgische, en Tine Boosman die wij kenden van de dagelijkse kwartiertjes op de lucht plaats.

Tine was getrouwd en moeder van twee jonge kinderen.

Yep was archeoloog.

Bij haar arrestatie was haar profschrijf (enig exemplaar wachbord om gedrukt te worden)

don een SD-er voor haar
ogen in de kachel verbrand.

Het was niet mijn eerste kennis-
making met Vught.

In 1942 is nl. mijn vriend
Rudolf Hartogs overgebracht van
het concentratie kamp Amers-
foort naar het kamp Vught.

De geruchten over deze evacuatie
hadden zich reeds al verspreid.

En haerel het niet waarschijnlijk
was dat het kamp in 'een transport
overgebracht zou worden ben ik
lukt nak per trein naar Vught
gegaan, en ben van het station
Vught de weg naar het kamp
ingeslagen.

Ik heb toen inderdaad een
transport mannelijke gevang-
nen uit het station de weg
naar het kamp Vught zien
gaan.

En lange, broostelose
staet van

uitgehongerde mannen in
streept pakken.

Zwaar bewaakt door SS.

Je kon alleen maar vanuit de
verte machteloos besciën.

Gerand herkennen was
uitgesloten.

Ik wist het tevoren, maar ik
zag nu de werkelijkheid. en
dit was gruwelyk.!

absolute machteloosheid
tegenover onbegrijpelyke
wreedheid.

Bij mijn aankomst in Vught
in 1944 moesten we alles wat
we bij ons hadden en aan hadden
afgeven en uitpakken.

In plaats daarvan kreeg je een
grip gestreept flanellen hemd
in onderbroek, een donker -
blauwe overall, een donker -
blauwe hoofddoek met witte
strepen (verplicht te dragen
voor de "hygiëne") en een paar

hanten slippers aan de voeten
Bovendien de mededeeling dat je
je eigendommen bij ontslag
meer terug kreeg.

H. had hand gezien een paar
duurbare foto's uit mijn
handtas achter te houden.

Die heb ik laten zorgvuldig in een
netten papertje verpakt, steeds
bij mij gedragen vastopst in
een binnenzakje, dat ik in een
pyp van mijn onderbroek ge-
haaid heb.

We werden voorlopig in

• quarantaine gedacht.

Dat betekende dat je nog in een of
ander week commando moest
worden ingedeeld.

De sfeer onder de vrouwen was in
het algemeen goed.

Kamervriendschappelijk en lot-
verbonden.

Er waren wel enkele mindere
betrouwbaren, maar daar

wordt je voor gewaarschurd.

Mijn nieuwelingen moesten voorlopig de barak waarin je werd ondergebracht vegen, de aarde rondom de barak aantakken, onkruid wieden de stonkarrin halen en weer wegbrengen, enz.

• Kwakom: „alles schön und sauber machen“.

Het eten was eentonig, meestal en slecht herkenbaar soep.

Maar wel voldoende.

Het vrouwenkamp was niet direct levens bedreigend.

• (Het bunker drama, dat zich ongeveer een jaar tevoren had afgespeeld buiten beschouwing gelaten.)

De grootste dreiging was: naar Duitsland te worden afgevoerd.

Duitsland was voor mij een groot zwart gat waaruit je nooit terug kwam.

Nu kon je je voor een bepaald
werk - commando opgeven.
De korp geroeten raadden me
aan om me op te geven voor
het Philips - commando.

Dat had veel voordelen:

- 1 Het was meestal zettend werk,
- 2 Je zat 's winters in een ver-
warme ruimte,
- 3 Je kreeg dagelijks een "Betriebs-
schnitt", omdat het
"Kriegs-wichtig" werk was.
- 4 En vanwege de "Kriegs-wichtig -
keit" had je misschien
minder kans om op transport
gesteld te worden.

Nu was er natuurlijk een werk-
contact tussen de Philips -
fabriek in Eindhoven en de
Philips - barak in Vught.

Mijn broer die op een Philips
lab. in Eindhoven werkte
wilt mij via deze Philips -
contactant de raad hoe te

Smakkelen dat ik moest proberen bij het Philips-commando te komen. Werkbaar maar inmiddels had ik ook andere dingen gehoord.

Er was een "buiten-commando Den Bosch" waaruit al 2

• Kun en gevangene was ont-
snept.

En dat was waar ik vanaf mijn arrestatie mee bezig was geweest.

• Er moest toch een ont-
snijp mogelijkheid zijn!

En dus gaf ik mij op voor Den Bosch!

• Mep en Timu gingen mee.

Na ± 2 weken vlucht werden we met ongeveer 20 andere vrouwen per vrachtauto naar Den Bosch gebracht.

De auto was van achteren met een halve klep gesloten, maar 2 opsekkers zaten daar op wacht.

Het commando Den Bosch was ondergebracht en werkte in de vroegere Michelin-fabriek en maakte gasmaskers voor, naar men zei, de Duitse burgerbevolking.

Het commando bestond uit

- ± 100 vrouwen, die verdeeld waren in een dag- en een nacht-plaeg.

Om het leven in Den Bosch te beschrijven heb ik uit mijn herinnering en zo nauwkeurig mogelijk kaartje gekend van het fabrieks-terrein waar we werkten en woonden.

Om 's morgens 6 uur ging de „Uhl“

Het kan ook zijn dat er geen Uhl was, maar dat de „Block-älteste“ ons wakker schoorwede. Dan was het snel wassen, aankleden, een soep bruin brood en een bak bruin vocht halen,

Alles „schnell, schnell!“

Het ochtend-appel duurde niet lang, want de fabriek wachtte. Ik meen dat we werkten van 7 tot 12 uur. en van 13 tot 15 uur. Dan volgde het avond-appel en dat duurde eveneens.

• Het werd afgenomen door een jonge „Scharn-führer.“ in onberispelyk uniform.

Hij hield langdurige Afspraken waarbij hij zich steeds meer opwond, zouds dat we wisten waarom hij zich opwond. Maar dat was ook niet

• belangrijk. Regelmatig eindigde zijn redevoering in een en melme of volentge „Pakket-sprek!“

Als we ons al eens verheugden over een opgeheven Pakket-sprek werd dat meermal de volgende day weer ongedaan gemaakt.

In de fabriekshal werkten we aan twee lange lopende banden die zich in tegen gestelde richting bewegen.

aan het begin van de heersgewande band stond een grote ijzeren kar waarop ijzeren kappen gepind stonden.

• Die oversten door een ambulante vrouw (Tine Baorman) in een bepaald tempo op de band gezet worden.

• Dan begonnen de zittende vrouwen aan de heersgewande band de machines onderdelen op de kappen te plakken.

• Ieder plakte maar "in onderdeel". Zijn stuk bestond uit het plakken van "een "Kaube".

Als de kop aan het eind van de teruglopende band was aangekomen van het machines een-plek en werd de kop door een tweede ambulante vrouw op een tweede kar gepind.

Als de kar vol was ging hij de oven in

Er waren 2 Hollandse
werkmeesters, waarvan de
ene betrouwbaar was.

De andere was een oudere,
onbetrouwbare werk-erel.

Bovendien liep er altijd en
SS-er rond en of en toe kwam
er een Duitse "Zöchlin" uit de
moeder fabriek in München
kyken of alles goed liep.

Hij werd "Pissebed" genoemd

De paar Waalse vrouwen onder soms
naarleden hem "Pissebed" en hadden
dan een Frans lidje op gecon-
poneerd wat door "Pissebed"

niet werd verstaan.

Kortom, de stemming was goed,
maar soms wat rebels, waar ver-
standige vrouwen dan meer bege-
waarschuwden.

Dan was er nog een Kort Skil-
staand banyen. Daar zat Cyke
Linke. Wat ze daar precies deed
weet ik niet meer. Ik geloof
nemen repareren aan ab

gevolcaniseerde maskers.

Vanaf haar eenzame positie speelde ze vaak de pian, droeg af en toe kommische heuzis voor, wat ze goed kon.

Wij aan de heenwaande band hadden het volle recht op haar.

We hebben haar meermalen ge-
waarschurd dat ze het niet te dol moest maken, dat ze bunkers of transport naar Duitsland miskeerde.

Maar ze was onverberlijkt. Toen ze op een dag met rode verf een Hitler-Donnerlei of een zwart masker schilderde en het geheel goed zichtbaar op haar tafel zette werd ze naar Vught getransporteerd en kreeg bunkers straf.

Wat we wel bijna allemaal deden was zo slordig mogelijk werken zoudes dat dit opviel.

De maskers werden na het vulcaniseren uit geprobeerd

en er was altijd een behoorlijk percentage lekkages, dus afval

Dat percentage werd ons door de "gued" werkmeeester "a" gefluisterd.

Om 6 uur stopten we

Dan was het: appel slaan, langdurig.

Dan soep eten en naar bed.

Het kon ook zijn dat we 's middag soep aten en 's avonds een "Betriebs schrift".

Onze Aufseherin was Käthe, een ruigere, rood-harige, slecht uitzieende vrouw van onbepaalde leeftijd, die van de ene hysterische ---

hysterische schreeuw bij in de andere verriev.

En van ons, Lennie v. Velzen, maatschappelijk werkster uit Arnhem. had haar als kind met een zwak sociaal milieu gekend.

• Ons g. nuer roert alles "ruhig" zijn. Die Ruhe werd door J. regelmatig door Käthe verstoord.

• Inmiddels had ik al wel bedacht dat een onvolbrekking hier niet zo absoluut onmogelijk was.

Het was al 2 maal gelukt,

• ~~o.g.~~ maar ik nu hoorde aan c.g. Marthje van Malsen, een dochter van een schaakvriend van mijn Ru.

Wij bereikten de fabriekshal reik het ganggetje en het verbaasde me al direct dat de buitendeur naar het grasveld ~~daarachter~~ de fabriekshal altijd open stond. Dat grasveld

moest bijna zeker aan de
buitenruur grenzen.
Ternwijl ik daar de eerste 2
dagen over liep te pekeren
aerelde ik of ik anderen in
vertrouwen zou nemen.
Misschien met meer regelijk
vluchten?

- Toen kwam Cyada naar mij
sue en vroeg of ze mijn
rose blaemtij's nachtkon
soekt lenen. Ze wilde
vluchten.

Ik had juist van thuis een
pakket gekregen (het enige wat
mij ooit bereikt heeft) waar
zijn zuster zorgzaam een nachtkon
in gestopt had.

Cyada vertelde dat ze getrouwd
was en een baby van 3 maanden
had. Wat moet ik?

Ik heb ja gezegd. Op voor-
waarde dat ze mijn vader zou
opvoeden en hem zou geest-
stellen.

Ik weet niet waarom ik
niet gezegd heb: "Haben we
samen bluchten?"

Ik zou haar Koms niet bederven
maar ik was er ook nog niet
helemaal op geprepareerd.

Eyada's vlucht is geslaagd.

Zij heeft mijn vader bezocht
en wij hebben die avond lang
straf-appel gepraat.

Sindsdien was de deur aan het
eind van de gang dicht.

Maar ik kon mijn plan niet
zomaar opgeven.

Ik was inmiddels al in de

groep gegroeid en kreeg het ge-
voel dat ik minstens een paar
vertrouwen en Koms moest
geven om mee te gaan.

Het was misschien de laatste Koms.

Ik heb het besproken met Betty
Voute en Eysela Sahrlein.

Zij wilden best niet.

De stemming was een beetje:

"De oorlog kan niet lang meer

duren. Waarom nog risico nemen ?

Gedacht echter: "Wat doen de Duitsers met ons als de oorlog afloopt?"

Nies Verbeek en Tine Boorman wilden wel.

Mus de vlucht weg moest ^{nu} en anders worden.

Nu was er onder de bewakers een jonge Tsjechische SS'er, die wel een of ander contact met onze groep had.

Hij stond bekend als ongevaarlijk. Hij had een vriendelijk gezicht en heette Emil.

Hoewel we ons plan streng onder ons vgen hadden gehouden en wij nooit enig persoonlijk contact met Emil hadden gehad hoorden we dat hij ons de sleutel van de toegangs poort wilde toespelen.

Dat vonden wij te riskant.

Was Emil werkelijk betrouwbaar -

Bovendien moesten we dan de SS barak passeren waarin de SS-bewakers met hun honden bijvakkerden.

Ons plan werd anders. en was gebaseerd op het feit dat het dak van de fabrieks-hal steunde op zware pilaren van open metaalwerk waar heel goed in geklimmen kon worden en van waaruit de grote altijd opstaande dakramen goed te bereiken waren.

We zaken alle drie in de dag-ploeg. We moesten zondag-ochtend werken, waren 's middags vrij en moesten dan 's avonds de nacht dienst in.

We hadden met Betty en Eusebe afgesproken dat we ~~we~~ aan het eind van de ochtend bij het afmarcheren uit de fabrieks-hal zouden proberen om achter te blijven.

Er was op Zondag avond geen
appel. Ik weet niet meer of er
's middags nog geslapen werd,
maar in elk geval waren we
verder vrij.

Het was prachtig warm zomer-
weer. Betty en Gesela

zonden met de anderen spelletjes
op het grasveld gaan doek voor de
aandacht af te leiden.

Ik had via Emil een rood zijden
blauwe gekregen. Dat ging in
mijn broekzak. Wat de anderen
hadden weet ik niet meer.

En we waren van plan onze
broekspijpen af te knippen
zodra dat kon.

Alles liep volgens plan.

Het lukte ons om ongemerkt in
de fabriekshal achter te blijven.
Alles bleef rustig.

Het klimmen in de stalen hek-
werk - pilaren was niet moeilyk.
De dekramen waren groot.

We stonden eigenlijk in de kortste kern in de dakgoot.

En het was onze grote opluchting was er aan het eind van de goot een brand ladder. Dat was het onzekere detail in het plan geweest. Beneden gekomen bleken er een paar lege kisten voor om heen te staan die ons ~~hield~~ over de muur hielpen. Alleen Nies had nog een kortje nodig. Toen hollen / door de wei, naar de horizon.

Onze angst was nog gerien te worden vanaf de "T-lack", de altijd bemande uitkijksoren met afweer geschut. Nies kende een huis arts in een naburig dorp. Daar kochten we onze eerste hulp te vinden.

We hebben zeker een kwartier gehold, en voelden om al wat buiten het bereik van de fabriek toen we aan een wat

lagen gelegen gebied kwamen met een soort laag walletpi als overgang.

Ik dacht: Nu vallen we nog minder op."

De beproeving was daar ook wat hoger.

• We sprongen overweg: Pardoes begon of een wijende SS-er van ons eigen bewakings-eenheden.

Hij sprong op en had onmiddellijk zijn revolver getrokken, met zijn andere hand zijn broek op-houdend.

• Dat we tot het commando Den Bosch hoorden is onze blauwe overalls was overduidelijk. We waren naar een klein commando en hij hoorde tot de vaste bewaking.

Ik dacht in een flits: "Hallen?" maar wist bevestigend dat de man schutten zou.

We hebben geprobeerd met hem te praten, maar dat had geen effect.

Kamp.

Hij commendeerde ons voor zich
niet met getrokken revolvers,
zijn schone achterlatend.

Dus waren we weer terug van weg-
geweest. Alles van niets.

De SS triumfeerde.

- De rest van de middag hebben we
op het godaan in de hete zon,
gerucht naar de muur.

Geen eten,

Daarna hebben we de nacht in de
SS-barak geslaan, ook gerucht
naar de muur.

Een ongezonde situatie, maar de

- SS beperkte zich tot leed veroorzaak
en trecken op afstand.

De volgende morgen zijn we
terug gebracht naar het Kamp
Vught, waar ~~we~~ ^{we} bunkers straf ver-
wachten. (of Duitsland?)

We werden echter niet ter verant-
woording geroepen en wisten dus
ook niet wat ons boven het hoofd
hing.

Dat heeft ongeveer "een week
geduurd, en die tijd hebben
we gebruikt om dingen te
vergeerdie ons van rust zonden
kunnen zijn.

Vrouwen met bunker - ervaring
vertelden ons dat het in de
bunker konnd was. Dus zorgden
kruisgenoten die in de
"Bekleidungs - Kummer" werkten
dat we alle drie een extra
hemd en onderbroek kregen.
Dat werd voor ons "georganiseerd".
We kregen nauwelijks voor even -
stuk reparaties.

Daarvoor maalde ik een zakje
aan de binnenkant van een
pijp van mijn onderbroek.
Daarin kon ik de foto'tje die
ik uit mijn handtas had
gemaakt en de enige brief van
Shirley die ik in Den Bosch nog
gekregen had bewaren.
Alles verpakt in vetrij papier.

Ik schreef een lange brief naar mijn vader, waarin ik het hele verhaal van onze noodlottige vlucht heb verteld.

De brief is via de Philips barak naar buiten gesmokkeld en is bij mijn vader aangekomen.

Ik heb de brief nu nog steeds. Dit alles moest ongemerkt en in verborgen ogenblikken gebeuren. Onze officiële dagtaak bestond weer uit straat reinigen, ontkreuk vuelen, etens karren halen en weg brengen, appel staan, enz. Bovendien kregen we van hogerhand bevel een grote, rode bal op de rug van onze over-
 • all te plaatsen ten teken van het feit dat we "Flucht-
 • gefährlich" waren.

Omdat we niet wisten wat ons boven het hoofd hing moesten we wel iedere ochtend alle kluis

die we voorgaard hadden over
elkaar aantslaken.
Dat was warm.

Insiddels werden de gemachten
die over het oorlogs gebeuren tot
ons door drongen steeds gewontiger.
Er was in het kamp tegelyktyd
angst over wat er omel ons zou
gebeuren en vaak ongegrond
opmerkinge.

Teeds interpreteren de beuekten
of zyn eigen manier.

Na \pm een week werden we
aanslotte op het achtend- appil
afgeroepen en na het appil
naar de bunkers gebracht.
Het lekte ons al over eontre-
bonds mee te nemen.

Tine kwam in een cel die insteekt
op de binnen plaats.

Nus was ik in een cel en begon
over met insteekt op het bos

Van we alleen waren bleek dat we elkaar konden beroepen en verstaan.

Tine knaf in haar cel Geke aan, maar dat onze verbinding ook Betty.

Waarvoor Betty daar zat weet ik niet meer.

De wanden en het plafond van de cel waren glad en gingen naadloos in elkaar over.

Het raam was een boom hoofdhoogte. Het was een valraam met aan de buitenkant dikke tralies.

We konden het raam zelf openen.

We hadden samen in een persoonlijk bed.

Er was gelooft in een tafel aan de muur.

Er was een krukje dat buikbaas was om bij het raam te komen.

Toen we kwamen waren we
waarschijnlijk de enige ge-
vangenen in de bunker.

Het was er, afgezien van
ons eigen geluiden, dood-
stil.

Van buiten hoorden we soms
iets wat op schieten in de
verre leek, maar daar
hebben wij aanvankelijk
niet zoveel aandacht aan
besteed.

Maar het schieten in de verre
werd geleidelijk een
dreunend geluid, als van
zwaardes geschut.

Wij gingen nauwkeuriger
luisteren.

De leek ver verwijderd
oorlogs-geweld. !
Toen we de bunker in
gingen waren er al zoveel
geruchten over oprukkende
geallieerden. Ze zouden zelf

al tot in N. Brabant zijn
doorgedrongen en Eindhoven
zou al bevrijd zijn.

Zou dat dan toch allemaal
waar zijn?

Het gebod en gedreem werd
steeds duidelijker.

Toen hoorden we van de
"overkant" dat er mannelijke
gevangenen werden binnen-
gebracht, waarmee ze soms
zelf reep. contact hadden
Er kwam een grote groep uit
het Oranje-Hotel."

En daarna een grote groep
mannelijke gevangenen uit
de gevangenis in Maastricht.
Vooral door dit laatste stond
het voor ons nu wel bijna
vast:

"de geallieerden rukten op en
druven de Duitsers met hun
gevangenen voor zich uit

naar het Noorden. !

We merkten dat de mannen naar de boven-verdieping werden gebracht, en al gauw hadden Mis en ik via het raampje contact met 2 mannen in de cel boven ons.

Ze vertelden dat ze uit het Oranji - Hotel kwamen.

Van het oorlogs. gebeuren wisten ze niet veel meer dan wij.

Het steeds luider wordende geschiet en gedreun gaf ze wel een hul kleine hoop.

Maar voor zichzelf vreesden ze het ergste.

En tegelijk hoorden ze dat ze op weg waren naar Duitsland.

Geen instel was een Kam.

Al gauw was er een druk
verkeer tussen onze cellen.

Ze besloten een kaartje dat
lang gevraagd was om in ons
maatje te laten zakken.

Daarom lieten ze hem vuil en
kapotte hoofd en onderbroek
ontlaag tot we alles konden
binnen halen.

Wassen konden we niet,
maar wel repareren.

Nu kwam om naaijerei al
van pas.

En van hem stuurde een af-
scheidsbrief aan zijn vrouw
naar beneden.

Die werd zorgvuldig opgeborgen
in de binnenzak van mijn
onderbroek.

De brief is na de oorlog naar
zijn vrouw gebracht.

In de eel naast onze twee
bovenbeuren zat een man
waarmee we geen praat contact
konnen maken. Dat was niet

verstaanbaar.

Wij zong de hele dag?
Oh sterru der zee,
Oh sterru der zee.

Oh sterru der zee.

Vier regels, en dan weer opnieuw

• Steeds meer mannen werden over de binnen plaats binnen gebracht.

We probeerden uit te weten te komen van onze Oef-
seherin die om etm bracht.
houw die zwieg.

• Toen begonnen de massa-
exercities.

Tine, Geke en Betty konden zien dat de mannen groep voor groep opgesteld werden op de binnenplaats.

Ze wisten wat er ging gebeuren.

De zonges;

Wij zonen van een staat,
Die nummer heeft gebogen.
Nooit zullen wij gelogen
Dat vrijheid onder gaat.
Wij zullen niet berusten
Aan Holland's eigen kust
In vreemde heerschappij.
Om Holland wordt weer vrij

Enige tijd nadat ze afge-
murscheid waren hadden
wij de Salvos's, en de genadi-
schakel, die we probeerden te bellen,

Ik weet niet hoeveel dagen
dat geduurd heeft.

We wachtten gespannen af of
we met hen contact kregen
maar het bleef open stil.

En Toen werd alles doodstil in de
bunker, Een grote leegte.
Ik weet ook niet meer hoeveel
dagen dat geduurd heeft

En paar maas.

Toen kwam 's morgens plotseling onze Aufseherin onze eel-
deuren openmaken - en ver-
dween wees zonder een woord.
De buktendeer gang wel
wees op slot.

• Dit is bij ons geen van allen
opgekomen om haas met
zijn vijven te lijf te gaan.
• We stonden met zijn vijven
op de gang.

Ik escht: "We moeten ons
ergens zien te verstoppen.

• Pusschien vergeten ze ons "
Maas es viel niet te verstoppen
• Ye kon nergens op of achter
Klimmen. Een Haggary
naas de boom werd op my
was es niet.

We hadden niet om de pralies
van laet vorder nou te lijf
te gaan.

In de namiddag kwamen de
Aufseherin terug en sommern-
deren om naar buiten.

In een flits stelde ik me nog voor
me achter een boom te ver-
schuilen, maar toen de Auf-
seherin bleef achter om en
druwde om voort naar de colonne
vrouwen die op korte afstand
opgesteld stond.

De colonne werd aan twee
kanten geflankeerd door SS-
mannen!

Onder hen Ervil, die even
ogen contact met ons maakte.

Ik zag in zijn gezicht iets van:

"Ik kan het ook niet helpen."

Toen zette de colonne zich in
beweging en was er geen ont-
komen meer aan.

We hebben niet lang gelopen.

Ik had geen idee in welke
richting we liepen.

Na korte tijd kwamen wij tot
zijn verbazing bij een

gereedschap en goederen trein.
Waar kwam op een die spoor-
lijn vandaan? Zo dicht bij
het kamp of misschien zelfs
in het kamp?

En eind verderop werd het
rustende mannenkamp in-
geladen.

De SS had haast.

"Schnell, schnell!"

Zegingen tot ± 80 vrouwen
in een wagon.

Er werd geschreeuwd, gegild.
We protesteerden heftig, dat
dat niet kon.

Maar het hielp niet.

Er werden om een aantal
kle broden achterna gegooid.
Ik kan me niet herinneren
dat we drinken rone kregen.
De deus ging dicht en werd
vergesperd.

De eerste reactie was er een van
protest, geschreeuw e geruzie,
maar er brak geen paniek uit.

Het verstand kreeg al gauw de overhand. We begrepen dat we de ruimte zo goed mogelijk moesten benutten.

We lagen in zaken bij elkander op school en tussen de benen, of stonden af en toe.

Naar we dat 2 1/2 dag of 3 dagen hebben volgehouden weet ik niet; maar het is zonder te veel gekruikel gelukt.

Ik zat naast de deur tegen de muur gedrukt. In de wand was een klein gaatje waardoor ik naar buiten kon gluren.

Van rondom kreeg ik een roos waarmee ik het gaatje vrij snel vergroot kon.

Om mij heen dacht men aan frisse lucht van 80 vrouwen.

Dat was wel nodig, maar ik had nog steeds een andere gedachte.

Als ik dat gat vóór de grons een zo groot zou kunnen maken, dat

ik mij er doorheen zou kunnen wringen?

Ik kon zien dat de trein lang niet op volle snelheid reed. Bovendien stopte de trein verscheidene malen en kwam dan langzaam weer op gang.

• Bij 'en zo'n stop haalden we plotseling buiten veel spektakel en geschreeuw, zodat ons onmiddellijk gesuggereerd werd dat het merret ons kwam bevrijden.

Maar het geschreeuw stopte en we kwamen weer op gang.

• Afdele hoop dus.

Ik werkte hard aan mijn gat maar moest het ten slotte opgeven. Toen ik op een harde houtsoort aan landde waar mijn mes niet tegen opgewassen was. Bovendien moesten we toen zo langzamerhand aanmerken dat we de grens nog niet waren gepasseerd.

En rose in het vijandige Duits-
land uit een Israel rijdende
trein te laten vallen?

Die roede ontbrak me.

Ik kreeg een rustige functie.
Geden deed zijn plaatsje in zijn
eten pannetje.

Ik kreeg de smaak de pannetje
door mijn gas terug te gooien.
Een zware taak was dat niet
want ik kon me niet her-
inneren dat we drinken
niet gekregen hadden.

Wel voldoende droog brood.

Ik geloof dat we er $2\frac{1}{2}$ of
3 dagen over gedaan hebben.

Toen arriveerden we op het
stationnetje Fürstenberg,
de "aankomst" plaats voor
Ravensbrück.

De mannen werden naar
Oranienburg gebracht.

Voor zover ik weet hebben de
vrouwen in onze wagon, maar ook
die in andere wagons de reis goed

Op de korte tocht te voet van
Fürstenberg naar Ravensbrück
hebben anderen kans gezien
nog met bijtijds de rode bal
van onze rug te torren.

Lungbrück 15-12-1999

A. J. Weyneke - le Maire.
Lungbrück dijk A107
3947 BE - Lungbrück,

geb. 6-7-1915.

Fabrik

Aprel-plaat

S.S.

Onze barak

F Pack

Fabrik

gang

